

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ**

з дисципліни

“ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ”

(для бакалаврів)

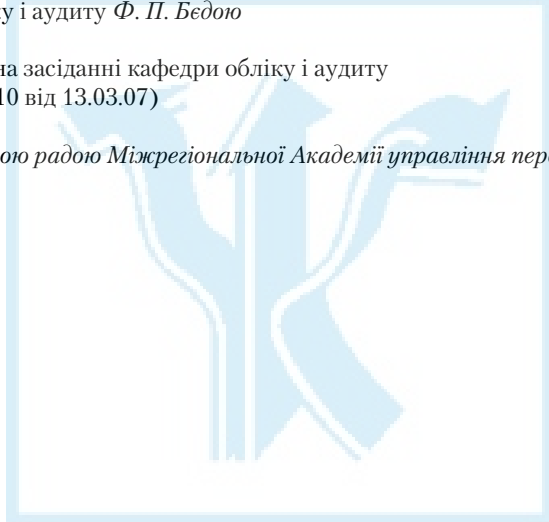
МАУП

Київ 2008

Підготовлено професором кафедри обліку і аудиту *М. Ф. Базасем*, доцентом кафедри обліку і аудиту *Ф. П. Бедюю*

Затверджено на засіданні кафедри обліку і аудиту
(протокол № 10 від 13.03.07)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Базась М. Ф., Бєда Ф. П. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Економічний аналіз” (для бакалаврів). — К.: МАУП, 2008. — 40 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, теми рефератів, тести, практичні завдання для самостійної роботи, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2008

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Самостійна робота студентів є основним засобом опанування ними навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Основна мета самостійної роботи — сприяти засвоєнню в повному обсязі навчальної програми та формуванню самостійності як важливої особистісної риси та важливої професійної риси, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність.

Ефективною формою самостійної роботи студентів є написання рефератів за заданою тематикою, а також розв'язання та письмове оформлення практичних завдань.

Необхідною умовою успішного написання реферату є опрацювання спеціальної наукової літератури, законодавчих і нормативних актів. Роботу з літературою слід починати з джерел, що розкривають економічну сутність вибраного питання. Це допоможе отримати загальнотеоретичне уявлення про проблему. Далі опрацьовують підручники та навчальні посібники, що послідовно й систематизовано розкривають теорію, методологію та методику контролінгу. Обов'язково слід вивчити нормативні документи (закони, інструкції, положення тощо) загального призначення, які визначають принципи організації контролінгу, а також монографії, журнальні статті та статті у збірниках наукових праць, іншу спеціальну літературу, що регламентує та розкриває методологію, методику та організацію контролінгу й опрацювання інформації з досліджуваних питань. Позитивним є опрацювання студентами перекладної та зарубіжної літератури.

Під час написання реферату з дисципліни “Економічний аналіз” слід використовувати спеціальну літературу із суміжних методологічних наук, таких як статистика, зокрема економічна, економіко-математичні методи і моделювання.

В умовах розвитку інформаційних технологій джерелом для написання реферату з дисципліни “Економічний аналіз” може бути інформація з мережі Інтернет.

Студенти самостійно добирають літературні джерела і систематизують їх у список використаної літератури, який постійно уточнюють і доповнюють.

Під час роботи з літературою потрібно уважно опрацьовувати розділи книжок і статей, що безпосередньо стосуються теми реферату,

вибрати важливі матеріали, які можна використати під час написання реферату, особливо пропозиції щодо вдосконалення економічного аналізу.

На основі попереднього опрацювання наукової літератури, з урахуванням зібраного фактичного матеріалу студенти самостійно складають розгорнутий план реферату із зазначенням основних розділів і підрозділів та подають його науковому керівнику. Зважаючи на його зауваження, студенти уточнюють, доповнюють і в разі потреби доопрацьовують реферат.

План реферату відбиває його структуру, під якою розуміють порядок компонування і взаємозв'язок окремих його частин.

Структура та зміст реферату повинні розкривати сутність теми й бути логічно послідовними.

Основні структурні елементи реферату: титульна сторінка, зміст, перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів (за потреби), вступ, основна частина, висновки і пропозиції, список використаної літератури.

Титульна сторінка є першою сторінкою реферату, її оформлюють відповідно до стандартів.

У *змісті* реферату вказують назви всіх розділів і підрозділів, вступ, висновки і пропозиції, список використаної літератури та додатки, а також номери сторінок, з яких вони починаються.

Використані в рефераті спеціальні терміни, маловідомі скорочення, нові символи, позначення тощо розміщують перед вступом. *Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів* друкують у два стовпці: ліворуч за абеткою наводять, наприклад, скорочення, праворуч — їх пояснення.

Якщо в рефераті спеціальні терміни, скорочення, символи, позначення тощо повторюються менше трьох разів, перелік не складають, а їх розшифрування наводять у тексті після першого згадування.

У *вступі* (одна-дві сторінки) розкривають сутність і стан наукової проблеми (завдання), її значущість; актуальність та доцільність проблеми; ступінь її розробки вітчизняними та зарубіжними дослідниками; практичне значення теми; мету та основні завдання; предмет і об'єкт дослідження; методи та джерела інформації; період дослідження.

В *основній частині* викладають теоретико-методологічні положення та проблемні питання з теми, науково обґрунтовують приклади практичного застосування заходів, які пропонуються для розв'язання висунутих завдань.

Основна частина складається з 5–7 сторінок, її зміст має відповідати темі реферату, підпорядковуватись основній меті та завданням, мати приблизно однаковий обсяг. Матеріал основної частини має бути чіткий, лаконічний.

Висновки і рекомендації — це заключний етап роботи над темою реферату. Студенти стисло підбивають підсумок, наводять конкретні рекомендації щодо практичного використання отриманих у процесі дослідження результатів. Висновки і пропозиції є результатом виконаного дослідження та повинні відповідати його меті й завданням. У цій частині необхідно зробити загальний висновок про стан розробленості вибраного напрямку контролінгу, зазначити виявлені проблеми в методиці та організації, а також подати пропозиції щодо його вдосконалення та розвитку.

Список використаної літератури розміщують наприкінці роботи в алфавітному порядку в такій послідовності: закони України, нормативні акти та положення державного значення; літературні та наукові джерела, матеріали періодичних видань; електронні джерела інформації, сайти і адреси мережі Інтернет.

Після списку використаної літератури ставлять підпис і дату завершення виконання роботи.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Методи та прийоми економічного аналізу.
2. Аналіз господарської діяльності в умовах функціонування інформаційних комп'ютерних систем.
3. Інформаційні системи і технології в економічному аналізі.
4. Економічний моніторинг (оперативний аналіз) господарської діяльності підприємства.
5. Аналіз виробництва продукції підприємства.
6. Аналіз виконання плану випуску продукції та ритмічності виробництва.
7. Аналіз асортименту та структури випуску продукції підприємства.
8. Аналіз якості продукції та її вплив на фінансові результати підприємства.
9. Аналіз реалізації продукції підприємства.
10. Аналіз реалізації та руху товарів на торговельному підприємстві.

11. Аналіз імпорتنних операцій підприємства.
12. Аналіз експортних операцій підприємства.
13. Аналіз ефективності зовнішньоекономічних операцій на підприємстві.
14. Аналіз організаційно-технічного рівня підприємства.
15. Аналіз наявності та ефективності використання персоналу на підприємстві.
16. Аналіз продуктивності праці та трудомісткості продукції на підприємстві.
17. Аналіз стану, складу, структури, динаміки основних фондів підприємства.
18. Аналіз наявності та ефективності використання основних засобів підприємства.
19. Аналіз наявності та використання матеріальних ресурсів на підприємстві.
20. Аналіз ефективності використання товарних запасів підприємства.
21. Аналіз використання обладнання підприємства.
22. Аналіз виробничої потужності підприємства.
23. Аналіз забезпеченості та використання сировини й матеріалів на підприємстві.
24. Аналіз витрат підприємства на виробництво продукції.
25. Аналіз структури витрат на виробництво продукції.
26. Аналіз собівартості продукції.
27. Аналіз резервів зниження собівартості продукції.
28. Аналіз розрахунків з оплати праці.
29. Аналіз фінансової звітності підприємства.
30. Аналіз доходів підприємства.
31. Аналіз грошових потоків підприємства.
32. Аналіз власного капіталу підприємства.
33. Аналіз ефективності використання матеріальних активів підприємства.
34. Аналіз нематеріальних активів підприємства.
35. Аналіз лізингових операцій підприємства.
36. Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства.
37. Діагностика ймовірності банкрутства підприємства.
38. Аналіз валютних операцій з цінними паперами.
39. Аналіз довгострокових фінансових вкладень підприємства.
40. Аналіз ефективності використання оборотних активів фірми.

41. Аналіз фінансових інвестицій підприємства.
42. Аналіз активів підприємства та їх використання.
43. Аналіз довгострокових і поточних зобов'язань підприємства.
44. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства.
45. Аналіз звітності підприємства про фінансові результати.
46. Аналіз беззбитковості підприємства.
47. Аналіз рентабельності на підприємстві.
48. Аналіз формування, розподілу та використання прибутку на підприємствах.
49. Аналіз фінансового стану підприємства.
50. Аналіз фінансової стійкості підприємства.
51. Аналіз ділової активності підприємства.
52. Аналіз майнового стану підприємства та джерел придбання ним майна.
53. Аналіз формування статутного капіталу підприємства.
54. Аналіз розрахунків з покупцями та замовниками.
55. Аналіз розрахунків з постачальниками й підрядниками.
56. Аналіз розрахунків з бюджетом з податків та обов'язкових платежів.
57. Аналіз вексельних операцій підприємства.
58. Аналіз кредитних операцій підприємства.
59. Аналіз готівкових розрахунків підприємства.
60. Аналіз розрахункових операцій підприємства.
61. Аналіз розрахунків з дочірніми підприємствами.
62. Аналіз інноваційної діяльності підприємства.
63. Методика та організація аналізу діяльності підприємств — суб'єктів малого бізнесу.
64. Методика та організація аналізу діяльності акціонерних товариств.
65. Аналіз ефективності діяльності акціонерних товариств.
66. Методика та організація аналізу діяльності торговельних підприємств.
67. Методика та організація аналізу діяльності сільськогосподарських підприємств.
68. Методика та організація аналізу діяльності комерційних банків.
69. Методика та організація аналізу діяльності бюджетних організацій.

ТЕСТИ

Серед наведених відповідей на питання вибрати правильні або вказати власний варіант, якщо правильної відповіді не запропоновано.

1. Середні величини в економічному аналізі характеризують:

- 1) кількісні розміри явища у відповідних одиницях;
- 2) узагальнену кількісну характеристику сукупності однорідних явищ за певною ознакою;
- 3) співвідношення величин окремих явищ.

2. Фактори, що характеризують ступінь напруженості праці у процесі виробництва, – це:

- 1) кількісні;
- 2) якісні;
- 3) інтенсивні;
- 4) екстенсивні.

3. Для нейтралізації впливу вартісного фактора необхідно:

- 1) перерахувати плановий обсяг виробництва та фактичні ціни і порівняти їх з добутком фактичного обсягу і фактичних цін;
- 2) перерахувати плановий обсяг виробництва та фактичні ціни і порівняти їх з добутком планового обсягу і планових цін;
- 3) перерахувати плановий обсяг виробництва та фактичні ціни і порівняти їх з добутком фактичного обсягу і планових цін.

4. Пов'язати наведені показники якості продукції з їх характеристикою. Для цього проставити ліворуч від номера показника відповідну літеру.

Показники якості продукції:

_____ 1. Узагальнюючі показники. _____ 2. Індивідуальні (одиничні). _____ 3. Непрямі (опосередковані) показники.

Характеристика:

А. Штрафи за неякісну продукцію, обсяг та питома вага забракованої продукції, питома вага зарекламованої продукції, втрати від браку.

Б. Характеризують одну з властивостей продукції:

- корисність;
- надійність (довговічність, безвідмовність у роботі);

- технологічність, яка характеризує ефективність конструкторських та технологічних рішень;
- естетичність виробу.

В. Характеризують якість усієї виробленої продукції незалежно від виду та призначення:

- питома вага нової продукції в загальному обсязі її випуску;
- питома вага атестованої і неатестованої продукції;
- питома вага продукції вищої категорії якості;
- питома вага продукції, що відповідає світовим стандартам;
- питома вага продукції, що експортується.

5. Серед наведених відповідей на питання вибрати правильні або вказати власний варіант, якщо правильної відповіді не запропоновано.

Якщо коефіцієнт використання матеріалів менший від одиниці, це означає таке:

- 1) фактично витрачено на окремі вироби більше матеріалів, ніж передбачено плановими (нормативними) калькуляціями;
- 2) на підприємстві матеріали використовувалися раціонально, економно;
- 3) наявні помилки в розрахунку норм.

6. Пов'язати наведені терміни з їх описом. Для цього проставити ліворуч номера терміна відповідну літеру.

Термін:

- _____ 1. Відходи виробництва. _____ 2. Калькуляційна стаття.
 _____ 3. Економічний елемент. _____ 4. Брак у виробництві.
 _____ 5. Побічна (супутна) продукція. _____ 6. Собівартість продукції (робіт, послуг).
 _____ 7. Калькуляція. _____ 8. Об'єкт калькулювання.

Опис:

А. Виражені у грошовій формі витрати підприємства на виробництво та збут продукції.

Б. Вироби або роботи, які не відповідають встановленим вимогам, непридатні для використання за прямим призначенням або потребують додаткової обробки.

В. Залишки сировини, матеріалів, теплоносіїв, які утворилися у процесі виробництва та частково або повністю втратили первісні властивості.

Г. Продукція, що створюється в комплексних виробництвах паралельно з основною.

Д. Обчислення собівартості одиниці продукції (товарів, послуг) або виконаної роботи за встановленою номенклатурою витрат з урахуванням місця їх виникнення та призначення.

Е. Певний вид витрат, який створює собівартість як окремих видів продукції (робіт, послуг), так і всієї продукції.

Є. Окремі види продукції, що випускаються, або їх однорідні групи.

Ж. Сукупність економічно однорідних витрат.

7. Серед наведених відповідей на питання вибрати правильні або вказати власний варіант, якщо правильної відповіді не запропоновано.

Між обсягом реалізації продукції та валовим прибутком існує такий зв'язок:

- 1) збільшення обсягу реалізації продукції зумовлює пропорційне збільшення суми валового прибутку;
- 2) зменшення обсягу реалізації продукції зумовлює збільшення валового прибутку;
- 3) збільшення обсягу реалізації продукції зумовлює зменшення валового прибутку;
- 4) зміна обсягу реалізації продукції як позитивно, так і негативно впливає на валовий прибуток.

8. Пов'язати групи активу та пасиву балансу з їх характеристикою і проставити ліворуч номер відповідну літеру.

Групи активу балансу:

_____ 1. Високоліквідні. _____ 2. Швидколіквідні. _____ 3. Повільноліквідні. _____ 4. Важколіквідні.

Групи пасиву балансу:

_____ 5. Найтерміновіші. _____ 6. Короткострокові. _____ 7. Довгострокові. _____ 8. Постійні.

Характеристика:

- А. Кредиторська заборгованість.
- Б. Короткострокові зобов'язання.
- В. Довгострокові зобов'язання.
- Г. Матеріальні цінності.
- Д. Власний капітал.
- Е. Дебіторська заборгованість.

Є. Необоротні активи.

Ж. Грошові кошти.

9. Розташувати наведені активи за ступенем ліквідності (літери проставити від найліквідніших до найменш ліквідних):

- а) кошти на поточному рахунку;
- б) виробничі запаси;
- в) готова продукція;
- г) основні засоби;
- д) дебіторська заборгованість;
- е) нематеріальні активи;
- є) цінні папери;
- ж) готівка в касі;
- з) довгострокові фінансові інвестиції;
- і) незавершене будівництво.

10. Пов'язати методичні прийоми економічного аналізу з їх описом і проставити ліворуч номери відповідну літеру.

Назва прийому:

- _____ 1. Абсолютні величини. _____ 2. Відносні величини. _____
3. Середні величини. _____ 4. Прийом порівняння. _____ 5. Прийом
групування. _____ 6. Прийом обчислення індексів. _____ 7. Прийом
визначення структури. _____ 8. Балансовий метод. _____ 9. Прийом
ланцюгових підстановок.

Опис:

А. Використовується для виявлення закономірностей у досліджуваних процесах, розкриття змісту середніх підсумкових показників, дає змогу опрацювати масові показники діяльності підприємства за допомогою визначення типового в досліджуваному явищі.

Б. Використовуються в аналізі змін показників у відсотках і частках.

В. Застосовують тоді, коли кілька однорідних показників взаємопов'язані і за допомогою їх рівноваги можна визначити значення одного показника за відомих значень інших або перевірити їх взаємозв'язок.

Г. Відображають розміри показника іменованими числами в натуральних, трудових і вартісних показниках.

Д. Використовується для характеристики частки (питомої ваги) складових частин цілого в їх загальному підсумку.

Е. Використовується тоді, коли необхідно проаналізувати, як змінив фактичний рівень показника порівняно з передбаченим у бізнес-плані, попереднім звітним періодом, нормативом, наскільки він перевищує рівень, досягнутий іншими підприємствами.

Є. Відображають співвідношення величин двох явищ або величин одного явища, але взятого за інший час або щодо іншого об'єкта.

Ж. Дає змогу розкрити взаємозв'язок окремих факторів і виміряти їх вплив на певний показник. Умовою для застосування цього прийому є наявність прямої чи непрямої залежності між досліджуваними факторами та розміром показника.

З. Це один з узагальнюючих прийомів, що дає загальну характеристику однорідної сукупності.

11. Серед наведених відповідей на питання вибрати правильні або вказати власний варіант, якщо правильної відповіді не запропоновано.

При застосуванні прийому відносних різниць окремі фактори розраховують так:

- 1) шляхом множення різниці у відсотках рівня виконання плану за двома взаємопов'язаними показниками на абсолютний фактичний рівень аналізованого показника;
- 2) шляхом множення різниці у відсотках рівня виконання плану за двома взаємопов'язаними показниками на абсолютний плановий рівень аналізованого показника;
- 3) шляхом множення різниці між фактичним та плановим показниками на плановий рівень аналізованого показника.

12. Пов'язати види джерел даних для аналізу з їх характеристикою і проставити ліворуч номер відповідну літеру.

Джерело даних:

_____ 1. Правова документація. _____ 2. Планово-нормативна документація. _____ 3. Звітна документація. _____ 4. Облікова документація. _____ 5. Позаоблікова інформація. _____ 6. Конструкторсько-технологічна документація.

Характеристика:

- А.** Фіксує результати виконання бізнес-планів на певну дату.
- Б.** Законодавча база підприємницької діяльності.
- В.** Синтезована науково-технічна та економічна інформація.
- Г.** Усі дані, що містяться в документах бухгалтерського, статистичного та оперативного обліку.

Д. Матеріали конференцій, виробничих нарад і зборів, протоколи засідань, матеріали ревізій та перевірок, довідки спостережень, обстежень, хронометражу тощо.

Е. Система норм і нормативів, які покладено в основу всіх показників підприємства.

13. Пов'язати вимоги до організації інформаційного забезпечення економічного аналізу з їх характеристикою і проставити ліворуч номера відповідну літеру.

Вимоги:

_____ 1. Аналітичність інформації. _____ 2. Об'єктивність інформації. _____ 3. Раціональність інформації. _____ 4. Єдність інформації.

Характеристика:

А. Система інформації повинна вимагати мінімум затрат на збирання, опрацювання, зберігання та використання даних.

Б. Інформація повинна бути достовірною.

В. Означає необхідність усунення відокремленості та дублювання різних джерел інформації, тобто кожне економічне явище повинно реєструватись тільки один раз.

Г. Інформація повинна відповідати потребам економічного аналізу, тобто забезпечувати надходження даних саме про ті напрями діяльності та з тією деталізацією, які необхідні для всебічного вивчення економічних явищ та процесів, виявлення впливу факторів та визначення резервів господарювання.

14. Серед наведених відповідей на питання вибрати правильні або вказати власний варіант, якщо правильної відповіді не запропоновано.

На номенклатуру та структуру випуску продукції впливають:

- 1) забезпеченість робочою силою, основними засобами та матеріальними ресурсами;
- 2) попит та пропозиція на продукцію;
- 3) виконання плану з освоєння виробництва нових виробів;
- 4) якість продукції;
- 5) ритмічність виробництва;
- 6) стан залишків незавершеного виробництва;
- 7) норми амортизації.

15. Пов'язати назву групи показників якості із суттєвою характеристикою та окремими показниками і проставити ліворуч номера показника відповідну літеру та цифру.

Назва групи показників:

- _____ 1. Призначення.
- _____ 2. Надійності та довговічності.
- _____ 3. Екологічні.
- _____ 4. Економічні.
- _____ 5. Ергономічні.
- _____ 6. Естетичні.
- _____ 7. Патентно-правові.

Суттєва характеристика групи показників:

А. Відображають ступінь використання винаходів при проектуванні виробів.

Б. Характеризують ступінь шкідливого впливу на здоров'я людини та навколишнє середовище.

В. Окреслюють відповідність техніко-експлуатаційних параметрів виробу антропометричним, фізіологічним та психологічним вимогам працівника (споживача).

Г. Характеризують корисну роботу.

Д. Визначають ступінь забезпечення довготривалості використання і безпечних умов праці та життєдіяльності людини.

Е. Визначають естетичні властивості (дизайн) виробу.

Є. Відображають ступінь економічної вигоди виробництва продуктом і придбання споживачем.

Окремі показники груп:

- 1) технічний ресурс;
- 2) можливий термін використання;
- 3) міцність;
- 4) вміст корисних речовин;
- 5) ступінь легкості управління робочими органами;
- 6) токсичність виробів;
- 7) продуктивність;
- 8) потужність;
- 9) термін безаварійної роботи;
- 10) граничний термін зберігання;
- 11) безвідмовність роботи;
- 12) вміст шкідливих речовин;
- 13) рівень експлуатаційних витрат часу і фінансових коштів;

- 14) калорійність;
- 15) коефіцієнт патентного захисту;
- 16) художнє оформлення;
- 17) обсяг шкідливих викидів у доквілля в одиницю часу;
- 18) можливість одночасного охоплення контрольованих експлуатаційних показників;
- 19) прибуток з одиниці виробу;
- 20) виразність і оригінальність форми;
- 21) ціна одиниці виробу;
- 22) ступінь естетичності тари (упаковки);
- 23) величина наявного шуму, вібрації тощо;
- 24) коефіцієнт патентної чистоти.

Серед наведених відповідей на питання вибрати правильні або вказати власний варіант, якщо правильної відповіді не запропоновано.

16. Вплив зміни матеріаловіддачі на обсяг виробництва продукції визначається так:

- 1) добуток матеріаловіддачі та обсягу виробництва продукції;
- 2) добуток матеріаловіддачі та витрат на матеріали;
- 3) добуток відхилення фактичної матеріаловіддачі від планової і фактичного рівня витрат на матеріали;
- 4) добуток відхилення фактичної матеріаловіддачі від планової і планового рівня витрат на матеріали;
- 5) відношення обсягу виробництва продукції до витрат на матеріали.

17. Технічний стан основних засобів характеризується:

- 1) коефіцієнтом вибуття;
- 2) коефіцієнтом оновлення;
- 3) фондомісткістю;
- 4) коефіцієнтом зносу;
- 5) терміном дії машин та обладнання.

18. На зміну річної суми амортизаційних відрахувань впливають:

- 1) інтенсивність використання основних засобів;
- 2) їх оновлення;
- 3) їх вибуття;
- 4) термін дії основних засобів;

- 5) обсяг виробництва продукції;
- 6) співвідношення окремих груп основних засобів.

19. Вплив зміни фондovіддачі на обсяг виробництва продукції визначається так:

- 1) відношенням обсягу виробництва продукції до середньорічної вартості основних засобів;
- 2) добутком фондovіддачі та середньорічної вартості основних засобів;
- 3) добутком відхилення між фактичною та плановою фондovіддачею і фактичної середньорічної вартості основних засобів;
- 4) добутком відхилення між фактичною та плановою середньорічною вартістю основних засобів і планової фондovіддачі.

20. Вплив екстенсивного використання обладнання на обсяг виробництва продукції визначається так:

- 1) відношенням обсягу виробництва продукції до відпрацьованих машино-годин;
- 2) відношенням відпрацьованих машино-годин до кількості однотипного обладнання;
- 3) відношенням фактично відпрацьованого часу одиницею обладнання до планового;
- 4) добутком відхилення між фактичним та плановим часом роботи обладнання і його планової годинної продуктивності;
- 5) добутком відхилення між фактичною та плановою годинною продуктивністю і його фактичним часом роботи.

21. Вплив інтенсивного використання обладнання на обсяг виробництва продукції визначається так:

- 1) відношенням обсягу продукції до відпрацьованих машино-годин;
- 2) відношенням відпрацьованих машино-годин до кількості однотипного обладнання;
- 3) відношенням фактично відпрацьованого часу одиницею обладнання до планового;
- 4) добутком відхилення між фактичним та плановим часом роботи обладнання і його планової годинної продуктивності;
- 5) добутком відхилення між фактичною та плановою годинною продуктивністю і його фактичним часом роботи.

22. Вплив зміни кількості явок на роботу на місячну (річну) продуктивність праці визначається так:

- 1) добутком чисельності працівників та їх продуктивності праці;
- 2) добутком відхилення між фактичною та плановою кількістю явок на роботу одним працівником і планової денної продуктивності праці;
- 3) добутком різниці між фактичною та плановою денною продуктивністю праці і планової кількості явок на роботу;
- 4) добутком фактичної кількості працівників на планову денну продуктивність праці.

23. Вплив зміни денної продуктивності праці на обсяг випуску продукції визначається так:

- 1) добутком чисельності працівників та їх продуктивності праці;
- 2) добутком відхилення між фактичною та плановою кількістю явок на роботу одним працівником і планової денної продуктивності праці;
- 3) добутком різниці між фактичною та плановою денною продуктивністю праці і планової кількості явок на роботу;
- 4) добутком фактичної кількості працівників на планову денну продуктивність праці.

24. Вплив годинної продуктивності праці на обсяг виробництва продукції визначається так:

- 1) відношенням обсягу виробництва до загальної кількості відпрацьованих людино-годин;
- 2) добутком фактичної чисельності працівників і планової годинної продуктивності праці;
- 3) добутком планової годинної продуктивності праці та загальної фактично відпрацьованої кількості людино-годин;
- 4) добутком відхилення між фактичною та плановою годинною продуктивністю праці і фактично відпрацьованими всіма працівниками людино-годинами.

25. Вплив зміни чисельності персоналу на економію (перевитрати) фонду заробітної плати визначається так:

- 1) різницею між плановим фондом та фактично нарахованою заробітною платою;
- 2) добутком планового фонду заробітної плати і відсотка перевиконання (недовиконання) плану з обсягу виробництва;

- 3) добутком відхилення між фактичною та плановою чисельністю працівників і планової середньої заробітної плати;
- 4) підсумком непродуктивних виплат за фондом заробітної плати;
- 5) добутком відхилення між фактичною та плановою середньою заробітною платою і фактичною чисельністю персоналу.

26. Вплив зміни середньої заробітної плати на економію (перевитрати) за фондом заробітної плати визначається так:

- 1) різницею між плановим фондом та фактично нарахованою заробітною платою;
- 2) добутком планового фонду заробітної плати і відсотка перевиконання (недовиконання) плану з обсягу виробництва;
- 3) добутком відхилення між фактичною та плановою чисельністю працівників і планової середньої заробітної плати;
- 4) підсумком непродуктивних виплат за фондом заробітної плати;
- 5) добутком відхилення між фактичною та плановою середньою заробітною платою і фактичною чисельністю персоналу.

27. Пов'язати терміни з їх описом і проставити ліворуч номера терміна відповідну літеру.

Терміни:

_____ 1. Прямі витрати. _____ 2. Непрямі витрати. _____ 3. Умовно-постійні витрати. _____ 4. Умовно-змінні витрати. _____ 5. Комплексні витрати. _____ 6. Одноелементні витрати. _____ 7. Основні витрати. _____ 8. Накладні витрати. _____ 9. Продуктивні витрати. _____ 10. Непродуктивні витрати. 11. Виробничі витрати. _____ 12. Витрати на збут.

Опис:

А. Залишаються постійними при зміні обсягу виробництва. Наприклад, амортизація, оренда приміщень, погодинна оплата праці працівників, заробітна плата та страхування адміністративного персоналу.

Б. Пов'язані з виробництвом кількох видів продукції та зараховуються до об'єктів калькуляції шляхом розподілу пропорційно діючій базі. До них належать, наприклад, загальновиробничі витрати, витрати на утримання і експлуатацію основних засобів.

В. Пов'язані з виробництвом певних видів продукції (сировини, матеріалів, заробітної плати виробничих робітників тощо). Вони прямо зараховуються до певного об'єкта калькуляції.

Г. Змінюються пропорційно обсягу виробництва продукції. Наприклад, відрядна заробітна плата виробничих робітників, сировина, технологічне паливо, електроенергія.

Д. Безпосередньо пов'язані з технологією виготовлення продукції.

Е. Пов'язані з управлінням та обслуговуванням виробництва і необхідні для його нормального функціонування; розмір цих витрат залежить від структури управління підприємством, цехами, підрозділами.

Є. Включають економічно однорідні витрати, які не поділяються на різні компоненти незалежно від їх місця виникнення та цільового призначення.

Ж. Витрати на реалізацію продукції (робіт, послуг), дослідження ринку, наукові розробки.

З. Безпосередньо пов'язані з виготовленням продукції (робіт, послуг).

И. Утворюються через недоліки в технології та організації виробництва.

К. Залежать від характеру господарської діяльності підприємства, передбачаються кошторисом витрат на виробництво.

Л. Витрати, які складаються з сукупності різнорідних витрат.

28. Серед наведених відповідей на питання вибрати правильні або вказати власний варіант, якщо правильної відповіді не запропоновано.

Прискорення оборотності оборотних засобів призводить до такого:

- 1) залучення оборотних засобів у господарський оборот;
- 2) погіршення фінансового стану підприємства;
- 3) вивільнення оборотних засобів з господарського обороту.

При набиранні таблиці зроблено помилки. Упорядкувати графи 2 і 3 так, щоб методика розрахунку і оптимальний рівень відповідали коефіцієнту фінансової стійкості.

29.

Коефіцієнт фінансової стійкості	Методика розрахунку	Оптимальний рівень
Коефіцієнт ресурсовіддачі	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Валюта балансу}}$	>1,9
Коефіцієнт незалежності (концентрації власного капіталу)	$\frac{\text{Чистий дохід}}{\text{Середня валюта балансу}}$	0,5–0,8
Коефіцієнт фінансової залежності	$\frac{\text{Власний капітал} + \text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{Валюта балансу}}$	>2,0
Коефіцієнт фінансової стійкості	$\frac{\text{Валюта балансу}}{\text{Власний капітал}}$	>0,6

30.

Коефіцієнт фінансової стійкості	Методика розрахунку	Оптимальний рівень
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$\frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Необоротні активи}}$	<0,5
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	$\frac{\text{Власні оборотні засоби}}{\text{Власний капітал}}$	>0,3
Коефіцієнт співвідношення мобільних засобів до мобілізованих	$\frac{\text{Зобов'язання}}{\text{Валюта балансу}}$	0,5–1,0

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Зміст, предмет і види економічного аналізу

Використовуючи рекомендовану літературу, скласти конспект питань за темою, підготуватись до обговорення на семінарі.

Тема 2. Методи та прийоми економічного аналізу

Використовуючи матеріали лекцій та рекомендовану літературу, підготуватись до усного опитування за питаннями теми.

Тема 5. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства

Використовуючи матеріали лекцій та рекомендовану літературу, опрацювати питання теми та розв'язати задачі:

1. Проаналізувати чистий прибуток загалом і за окремими його видами. Оцінити виконання плану та порівняти показники звітного та минулого років.

Показник	Фактично за минулий рік	Фактично за звітний рік	Відхилення фактичних даних звітного року від минулого	
			абсолютне	відносне
1. Валовий прибуток	14990	15660		
2. Операційні доходи і витрати	-9378	-8870		
3. Фінансові результати від операційної діяльності (р.1 + Р.2)				
4. Фінансові результати від інвестиційної діяльності	-30	-290		
5. Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування (р. 3 + р.4)				
6. Податок на прибуток	1625	1950		
7. Фінансові результати від звичайної діяльності (р.5 – р.6)				
8. Надзвичайні доходи і витрати	-191	-150		
9. Чистий прибуток або збиток (р.7 + р.8)				

2. Визначити фактори впливу на зміну фактичного валового прибутку у звітному році порівняно з минулим.

Показник	План	За планом, перерахованим на фактичний обсяг продукції	Звітний
1	2	3	4
1. Дохід (виручка) від реалізації продукції, грн.	7970	7960	787
2. Податок на додану вартість, грн.	1240	1320	131:
3. Акцизний збір, грн.	0	0	0
4. Інші вирахування з доходу, грн.	0	0	0
5. Собівартість реалізованої продукції, грн.	5360	5310	553

1	2	3	4
6. Чистий дохід від реалізації продукції, грн. $(p.1 - p.2 - p.3 - p.4)$	6730	6640	656
7. Прибуток від реалізації продукції, грн. $(p.6 - p.15)$	1370	1330	103

3. За даними форми № 2 “Звіт про фінансові результати” проаналізувати рентабельність. Розрахувати та проаналізувати витратні та дохідні показники рентабельності.

Показник	За попередній період	За звітний період	Відхилення звітного періоду від попереднього
1. Валовий прибуток (p.050)	1119	1030	
2. Собівартість реалізації продукції (p.040)	5318	5530	
3. Фінансовий результат від звичайної діяльності (p.190)	812,7	851,2	
4. Витрати $(p.040 + p.070 + p.080 + p.090 + p.140 + p.150 + p.160 + p.205)$	5721	5920	
4. Чистий дохід від реалізації продукції (p.035)	6437	6560	
5. Чистий прибуток (p.220)	812,7	851,2	
Рентабельність продукції $((p1/p2) \cdot 100 \%)$			
Рентабельність господарської діяльності $((p.3/p.4) \cdot 100 \%)$			
Коефіцієнт покриття виробничих витрат $((p.4/p.2) \cdot 100 \%)$			
Коефіцієнт окупності виробничих витрат $((p.2/p.4) \cdot 100 \%)$			
Валова рентабельність продажу $((p.1/p.4) \cdot 100 \%)$			
Чиста рентабельність продажу $((p.5/p.4) \cdot 100 \%)$			

4. За даними балансу та форми статистичної звітності № 22 «Зведена таблиця основних показників, які комплексно характеризують господарську діяльність підприємства» проаналізувати рентабельність. Розрахувати та проаналізувати ресурсні показники рентабельності.

Показник	За попередній період	За звітний період	Відхилення звіт-ного періоду від попереднього
1. Чистий прибуток (Ф 2 р.220)	812,7	851,2	
2. Середньорічна вартість активів підприємства (розраховується на основі Ф 1 р.280)	65500	68900	
3. Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування, прибуток (Ф 2 р.170)	1161	1216	
4. Середньорічна вартість власного капіталу (розраховується на основі Ф 1 р.380)	30400	31100	
5. Чистий дохід від реалізації продукції (Ф 2 р.035)	6437	6560	
Рентабельність підприємства ((р.1/р.2) 100 %)			
Рентабельність власного капіталу ((р.3/р.4) 100 %)			
Коефіцієнт покриття активів ((р.5/р.2) 100 %)			
Коефіцієнт окупності активів ((р.2/р.5) 100 %)			
Коефіцієнт окупності власного капіталу ((р.4/р.5) 100 %)			
Коефіцієнт покриття власного капіталу ((р.5/р.4) 100 %)			

Тема 7. Аналіз маркетингової діяльності підприємства

Використовуючи матеріали лекції та рекомендовану літературу, опрацювати питання теми та розв'язати задачі:

1. Визначити та проаналізувати попит на продукцію.

Но- мер варі- анта	Ціна, грн.	Обсяг попиту, грн.	Сума витрат, грн.	Темп приросту, %		Коефіцієнт цінової еластичності попиту (гр.6/гр.5)	Виручка, грн. (гр.2 – гр.3)	Прибуток, грн. (гр.8 – гр.4)
				ціни	обсягу попиту			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	6,00	3000	13200					
2	6,20	2800	12800					
3	6,50	2700	12420					
4	7,00	2400	11600					
5	7,50	2150	10910					
6	7,80	2050	10640					
7	8,00	1950	10360					
8	8,20	1880	10140					

2. Визначити попит на продукцію підприємства, враховуючи, що доходи покупців збільшилися на 5 %

Вид про- дукції	Варі- ант	Характеристика продукції			Темп приросту, %		Коефі- цієнт цінової еластич- ності попиту	Коефі- цієнт еластич- ності попиту до доходу	Вируч- ка, грн.	При- буток, грн.
		Собівар- тість продук- ції, грн.	Ціна продук- ту, грн.	Обсяг прода- жу, тис. од.	ціни	обсягу попиту				
А	1	3,5	5,5	145						
	2	4	6	150						
Б	1	3,2	5,4	115						
	2	3,4	5,5	120						
В	1	3,6	5,5	990						
	2	3,5	5	1000						
Г	1	2,6	4,6	135						
	2	3	4,8	140						

3. За фактичними даними проаналізувати динаміку стану кожного виду товару на ринку. Відомо, що підприємство реалізує товар (вироби А, В, С) згідно з планом за результатами маркетингових досліджень, повністю задовольняючи ринковий попит з урахуванням наявності конкурентів. Дати рекомендації щодо подальшої стратегії розробки асортименту товарів, які випускає підприємство.

Показник	Виріб А			Виріб В			Виріб С		
	Рік xxx1	Рік xxx2	Рік xxx3	Рік xxx1	Рік xxx2	Рік xxx3	Рік xxx1	Рік xxx2	Рік xxx3
Обсяг реалізації продукції, тис. шт.	5000	5010	4600	7100	7150	7200	2100	2200	2300
Ціна одиниці, грн.	4,5	4,5	4,5	5,5	5,8	6,1	6,5	6,7	7,0
Собівартість одиниці, грн.	4,0	4,1	4,3	4,7	4,8	5,0	5,0	5,2	5,4
Прибуток, тис. грн.									
Рентабельність виробу, %									

4. Здійснити факторний аналіз. Методами ланцюгових підстановок, абсолютних і відносних різниць визначити вплив відповідних чинників на обсяг реалізації торговельного підприємства за такими даними таблиці:

Показник	План	Фактично
Обсяг середньоденної реалізації, шт.	30	32
Ціна одиниці товару, грн.	30	26
Середнє число днів роботи за рік	260	270
Річний обсяг реалізації продукції, грн.		

5. Згрупувати підприємства за ступенем виконання плану реалізації продукції. Кожну групу підприємств охарактеризувати за такими ознаками:

- кількість підприємств;
- обсяг реалізованої продукції за планом та фактично;
- відсоток виконання плану.

Результати дослідження занести в таблицю, зробити висновки.

Номер підприємства	Обсяг реалізації продукції, тис. грн.		Відсоток виконання плану
	План	Факт	
1	240	235	
2	650	630	
3	430	410	
4	250	290	
5	320	320	
6	280	250	
7	420	380	
8	190	220	
9	210	230	
10	190	180	
11	230	230	
12	150	180	
13	220	200	
14	245	189	
15	305	315	
16	325	285	
17	190	180	
18	260	265	
19	241	225	
20	185	135	

Тема 8. Аналіз виробництва і реалізації продукції

Використовуючи матеріали лекції та рекомендовану літературу, опрацювати питання теми та розв'язати задачі.

1. Проаналізувати динаміку випуску продукції в натуральному вираженні. При цьому врахувати, що виробничі потужності підприємства за останні 5 років суттєво не змінилися.

Показник	1998 р.	1999 р.	2000 р.	2001 р.	2002 р.
1	2	3	4	5	6
Обсяг виробництва, тис. грн.	120	155	130	135	140
Ланцюговий абсолютний приріст, тис. грн.	x				

1	2	3	4	5	6
Базовий абсолютний приріст, тис. грн.	x				
Базові темпи зростання, %	x				
Ланцюгові темпи зростання, %	x				
Базові темпи приросту, %	x				
Ланцюгові темпи приросту, %	X				

2. Проаналізувати динаміку виробництва та реалізації продукції.

Квартал	Обсяг виробництва, тис. грн.	Абсолютний приріст, тис. грн.		Темпи зростання, %		Обсяг реалізації, тис. грн.	Абсолютний приріст, тис. грн.		Темпи зростання, %	
		базовий	ланцюговий	базові	ланцюгові		базовий	ланцюговий	базові	ланцюгові
I	130	x	x	x	x	90	x	x	x	x
II	150					140				
III	140					120				
IV	135					125				
Разом	555					475				

3. Проаналізувати виконання плану за обсягами виробництва.

Вид продукції	Обсяги виробництва продукції за період, тис. грн.			Відхилення фактичного обсягу виробництва продукції за звітний період			
	минулий	звітний		від плану		від минулого періоду	
		План	Факт	абсолютне, тис. грн	відносне, %	абсолютне, тис. грн	відносне, %
A	170	160	170				
B	220	310	315				
B	330	290	290				
Разом	720	760	775				

4. Проаналізувати виконання плану за випуском і реалізацією продукції. Чи були якісь труднощі з реалізацією продукції?

Вид продукції	Обсяг виробництва продукції у планових цінах, тис. грн.				Обсяг реалізації продукції у планових цінах, тис. грн.			
	План	Факт	Відхилення		План	Факт	Відхилення	
			абсолютне, тис. грн.	відносне, %			абсолютне, тис. грн.	відносне, %
А	2880	2520			2850	2425		
Б	3360	3326			3360	3180		
В	1900	2217			1890	2135		
Г	1440	2016			1425	1920		
Разом	9580	10079			9525	9660		

5. Побудувати секторні діаграми структури виробництва, зробити висновки.

Пальго	1-й рік		2-й рік				3-й рік			
	Загалом, шт.	%	План, шт.	%	Факт, шт.	%	План, шт.	%	Факт, шт.	%
Чоловічі	300		250		240		230		225	
Жіночі	600		650		700		640		640	
Дитячі	250		250		260		300		310	
Разом	1150	100,0	1150	100,0	1200	100,0	1170	100,0	1175	100,0

6. Оцінити виконання плану за асортиментом та структурою продукції.

Вид продукції	Обсяг виробництва продукції, тис. грн.		Структура випуску продукції, %		Відхилення від плану обсягу виробництва продукції		Відхилення від плану пунктів структури, +/-	Фактичний обсяг продукції, зарахований у виконання плану за асортиментом, тис. грн.
	План	Факт	План	Факт	абсолютне, тис. грн.	відносне, %		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
А	1100	1000						
Б	560	570						
В	990	1000						
Г	750	745						

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Д	1230	1220						
Е	456	450						
Разом	5086	4985	100	100				

7. Оцінити виконання плану за асортиментом випуску продукції за всіма відомими методами. Як підприємство оновлює продукцію?

Вид продукції	Обсяг виробництва продукції за рік, тис. грн.			Відхилення				Фактичний обсяг продукції, зарахований у виконання плану за асортиментом, тис. грн.
	Минулий	Звітний рік		від плану		від минулого періоду		
		План	Факт	абсолютне	відносне	абсолютне	відносне	
А	60	70	80					
Б	30	30	30					
В	40	40	70					
Г	70	50	40					
Д	80	-	60					
Е	100	110	90					
Є	-	100	40					
Разом	380	400	410					

8. Визначити вплив на обсяг випуску продукції зміни обсягу та структури продукції.

Вид продукції	Планова ціна, грн.	Обсяг виробництва, шт.		Структура обсягу виробництва, %		Виконання плану за обсягом виробництва, %	Структурні зрушення, +/- пунктів структури	Обсяг випуску товарної продукції у планових цінах, тис. грн.			Зміна обсягу випуску товарної продукції, тис. грн.	
		План	Факт	План	Факт			План	Факт за плановою структурою	Факт	разом	за рахунок зміни структури продукції
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
А	5000	5750	5050									
Б	6000	5610	5554									

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
В	7000	2733	3178									
Г	7500	1910	2698									
Разом	х	16003	16480	100	100							

9. Визначити показники сортності способом першосортних одиниць з урахуванням посортних коефіцієнтів і зробити висновки, чи виконано план за сортністю.

Сорт	Ціна за одиницю продукції, грн.	Умовний коефіцієнт якості	За планом			Фактично					
			Кількість виробів, од.	Перерахунку на 1-	Частка, %	Умовний показник, %	Кількість виробів, од.	Перерахунку на 1-	Частка, %	Умовний показник, %	
I	2,5	1,0	635				731				
II	2,3	0,9	185				152				
III	2	0,8	96				121				
Разом	X	X	916		100		1004		100		

10. Проаналізувати якість продукції різними способами.

Сорт продукції	Ціна за одиницю продукції, грн.	Обсяг виробництва продукції, тис. од.		Частка продукції кожного сорту в загальному обсязі виробництва			Вартість обсягу виробництва (вартість продукції), тис. грн.			
		План	Факт	План	Факт	Відхилення, +/- пунктів структури	План	Факт	За ціною 1-го сорту	
									План	Факт
I	35	9	11							
II	20	12	11							
III	17	10	8							
Разом	х	31	30							

11. Проаналізувати брак та його динаміку. Розрахувати резерви збільшення обсягу випуску продукції за умови недопущення браку.

Показник	Минулий рік	Звітний рік
Обсяг випуску товарної продукції, тис. грн.	4890	5960
Фактична виробнича собівартість продукції, тис. грн.	3908	4816
У тому числі загальнозаводські витрати, тис. грн.	680	710
Розмір остаточного браку продукції, тис. грн.	95	103
Затрати на виправлення браку, тис. грн.	12	8
Сума вирахування із зарплати винуватців браку, тис. грн.	5	7
Загальний розмір браку, тис. грн.		
Частка браку в собівартості продукції, %		
Резерв збільшення обсягу продукції, тис. грн.		

12. Проаналізувати ритмічність виробництва продукції за допомогою коефіцієнтів ритмічності та аритмічності.

Декада місяця	Обсяг виробництва, грн.		Питома вага, %		Виконання плану, %	Зараховується у виконання плану	
	План	Факт	План	Факт		грн.	%
1	2300	2243					
2	2430	2390					
3	2240	2850					
Разом	6970	7483					

13. За балансом продукції проаналізувати вплив факторів на обсяг реалізації підприємства.

Показник	План	Факт	Відхилення	
			абсолютне, тис. грн.	відносне, %
1	2	3	4	5
Річний обсяг випуску товарної продукції, тис. грн.	890	869		
Залишки нереалізованої продукції на складі на початок року, тис. грн.	125	120		

1	2	3	4	5
Залишки нереалізованої продукції на складі на кінець року, тис. грн.	124	101		
Залишки відвантаженої продукції на початок року, тис. грн.	97	96		
Залишки відвантаженої продукції на кінець року, тис. грн.	99	111		
Річний обсяг реалізації продукції	889	873		

Тема 9. Аналіз забезпеченості та ефективності використання ресурсів

Використовуючи матеріали лекції та рекомендовану літературу, опрацювати питання теми та розв'язати задачі.

1. Визначити забезпеченість підприємства персоналом, проаналізувати структуру та рух персоналу.

Категорія персоналу і обсяг випуску продукції	Фактично за минулий період	За звітний період	
		План	Факт
Загальна чисельність персоналу, осіб	1415	1406	1354
1. Працівники основної діяльності У тому числі (ПОД)	1400	1390	1340
З них: робітники	1010	1000	958
службовці	390	390	382
керівники	15	15	10
спеціалісти	375	375	372
2. Промисловий персонал (неосновної діяльності)	15	16	14
Обсяг товарної продукції, тис. грн.	8000	8400	8500
Кількість прийнятих на роботу працівників	23	30	30
Кількість звільнених працівників	80	85	91
У тому числі за власним бажанням та через порушення дисципліни	20	25	26
Кількість працівників, які пропрацювали весь період	1335	1300	1293
Обсяг випуску товарної продукції, тис. грн.	8000	8400	8500

2. Проаналізувати використання робочого часу та визначити вплив факторів на фонд робочого часу одним із методів елімінування.

Показник	Минулий період	Звітний період	
		План	Факт
1. Чисельність працівників	1010	1000	958
2. Відпрацьовано одним працівником у середньому днів	219	219	210
3. Відпрацьовано одним працівником у середньому годин	1730	1752	1596
Середня тривалість робочого дня, год (р.3 × р.2)			
Фонд робочого часу, год (р.1 × р. 3)			

3. Згрупувати підприємства за чисельністю працівників, утворивши будь-яку кількість груп, але з рівними інтервалами.

Кожну групу підприємств охарактеризувати за такими ознаками: кількість підприємств; чисельність працівників (загальна, у середньому на одне підприємство); обсяг випуску валової продукції (загальний, у середньому на одне підприємство); обсяг випуску продукції в розрахунку на одного працівника. Результати занести в таблицю.

Номер підприємства	Обсяг валової продукції, тис. грн.	Чисельність працівників	Номер підприємства	Обсяг валової продукції, тис. грн.	Чисельність працівників
1	930	220	11	4100	287
2	14000	350	12	750	102
3	7500	305	13	6300	540
4	1000	185	14	1800	180
5	2700	210	15	8200	580
6	4400	275	16	1100	108
7	11000	550	17	5500	209
8	990	132	18	7650	294
9	6200	225	19	2320	178
10	3500	365	20	970	85

4. Проаналізувати продуктивність праці. Визначити вплив основних факторів на середньорічний виробіток одного працівника.

Показник	Минулий період	Звітний період	
		за планом	фактично
1. Обсяг випуску товарної продукції, тис. грн.	8010	8420	8500
2. Чисельність працівників	1422	1388	1345
3. З них робітників	1010	1000	958
4. Кількість відпрацьованих робітниками людино-днів	221,19	219	201,18
5. Кількість відпрацьованих робітниками людино-год	1747	1752	1529
Питома вага робітників у загальній чисельності працівників, %			
Середньорічний виробіток одного працівника, грн.			
Середньорічний виробіток одного робітника, грн.			
Середньоденний виробіток одного працівника, грн.			
Середньогодинний виробіток одного робітника, грн.			
Кількість днів, відпрацьованих одним робітником			
Тривалість робочого дня			

5. Визначити результативний показник; методами ланцюгових підстановок, абсолютних і відносних різниць виявити вплив усіх можливих факторів на зміну результативного показника. Визначити позитивні та негативні зміни факторів; з'ясувати резерви покращання господарювання.

Показник	План	Факт
Обсяг виробництва, тис. грн.	1520,0	1550,1
Середньооблікова чисельність працівників	102	110

6. Визначити результативний показник; методами ланцюгових підстановок, абсолютних і відносних різниць виявити вплив усіх можливих факторів на його зміну.

Показник	Минулий рік	Звітний рік
Середньорічна чисельність працівників	150	145
Кількість людино-год, відпрацьованих одним працівником	450	435
Середньогодинний виробіток продукції, грн.	5,3	6,8

7. Методами елімінування визначити вплив відповідних чинників на прямий фонд заробітної плати робітників погодинної форми оплати праці.

Показник	План	Факт
Кількість робітників	60	65
Середня кількість днів роботи	237,5	239
Середня тривалість робочого дня, год	7,88	7,96
Середньогодинна тарифна ставка, грн.	3,3	3,25

8. Визначити результативний показник; методами елімінування виявити вплив усіх можливих факторів на зміну результативного показника. Визначити позитивні та негативні зміни факторів; з'ясувати резерви покращання господарювання.

Показник	План	Факт
Середньорічна вартість основних виробничих засобів, тис. грн.	1850	1920
Середньооблікова чисельність працівників	43	40

9. Методами елімінування розрахувати вплив на зміну випуску продукції порівняно з планом зміни середньорічної вартості основних засобів і фондівіддачі.

Показник	План	Звіт
Обсяг випуску продукції, грн.	3490	3600
Середньорічна вартість основних засобів, грн.	3688	3695

10. Визначити ефективність використання основних фондів. Визначити вплив основних факторів (зміни частки активної частини засобів у загальній їх сумі та зміни фондівіддачі активної частини засобів) на фондівіддачу.

Показник	План	Фактично
1	2	3
1. Обсяг випуску продукції, тис. грн.	8400	8500
2. Середньорічна вартість, тис. грн.		
А) основних виробничих засобів	1120	1181
Б) активної частини	672	708

1	2	3
3. Фондовіддача:		
А) основних виробничих засобів		
Б) активної частини		
Питома вага активної частини засобів		

11. Проаналізувати забезпеченість підприємства матеріальними ресурсами та ефективність їх використання.

Показник	Попередній період	Планові (нормативні) дані	Фактично
Обсяг випуску товарної продукції, тис. грн.	8000	8400	8500
Матеріальні витрати, тис. грн.	2700	2845	2992
Повна собівартість продукції, тис. грн.	6500	6783	7145
Матеріаломісткість продукції			
Матеріаловіддача			
Питома вага матеріальних витрат у собівартості продукції			

Тема 10. Аналіз витрат на виробництво і реалізацію продукції

Використовуючи матеріали лекцій та рекомендовану літературу, опрацювати питання теми та розв'язання задачі.

1. Розрахувати витрати на 1 грн продукції та визначити вплив основних факторів на зміну витрат на 1 грн продукції.

№ пор.	Показник	План	Фактичний обсяг випуску продукції			Факт
			за плановими нормативами і цінами	за плановими цінами	за діючими цінами на матеріали і плановими на продукцію	
1	Собівартість продукції, тис. грн.	6726	6650	6650	6650	6714
2	Обсяг товарної продукції в порівняльних цінах реалізації, тис. грн.	5350	5354	5471	5530	5530
3	Витрати на 1 грн продукції, коп.					

2. Визначити вплив відповідних чинників на рівень витрат на 1 грн товарної продукції.

Рівень витрат на 1 грн товарної продукції, коп.				
План	Факт	згідно з планом, перерахованим на фактичний обсяг випуску продукції у планових цінах на матеріали і товарну продукцію	фактичний у планових цінах на товарну продукцію	фактичний у планових цінах на матеріали і товарну продукцію
85,6	84,8	84,9	85,3	85,0

3. Проаналізувати структуру витрат та визначити структурні зміни в собівартості продукції.

№ пор.	Елемент витрат	Минулий період		Звітний період			
		тис. грн.	%	за планом		фактично	
				тис. грн.	%	тис. грн.	%
1	Матеріальні витрати	222		226		230	
2	Амортизація	59		63		65	
3	Оплата праці	91		91		95	
4	Відрахування на соціальні заходи	35		36		38	
5	Інші	22		17		15	
	Разом		100		100		100

4. Проаналізувати витрати на обслуговування виробництва та управління; визначити невикордані витрати; порівняти витрати з обслуговування виробництва та управління за окремими їх видами з валовою продукцією в динаміці; зробити відповідні висновки.

Складова загальнопромислових витрат, тис. грн.	Минулий рік		Звітний рік	
	План	Факт	План	Факт
1	2	3	4	5
Витрати на управління виробництвом	25,5	26,2	25,0	26,1
Амортизація основних засобів та нематеріальних активів	10,5	12,0	10,0	11,8
Витрати на утримання, експлуатацію, ремонт основних засобів	8,0	10,0	9,0	8,5

1	2	3	4	5
Витрати на утримання виробничих приміщень	5,5	3,2	4,5	4,8
Витрати на обслуговування виробничого процесу	30,5	25,7	25,0	27,8
Витрати на охорону праці	2,0	3,2	2,5	2,7
Інші витрати	2,0	4,0	2,0	3,8
Загалом	?	?	?	?

Примітка. Обсяг випуску валової продукції: минулий рік – 580 тис. грн, звітний – 597 тис. грн.

5. Визначити вплив факторів на зміну матеріальних витрат (обсягу та структури виробництва продукції, рівня матеріальних витрат у собівартості окремих видів продукції).

Стаття витрат	Фактичний обсяг та асортимент			
	План	за плановими нормами і структурою	за плановими нормами і фактичною структурою	за звітом
Сировина і основні матеріали без відходів	1569	1588	1574	1672
Куплені напівфабрикати	1276	1291	1283,5	1320

6. Розрахувати вплив факторів на суму прямих витрат на одиницю продукції. Визначити резерви економії.

Матеріали	За планом			Фактично			Абсолютне відхилення		Резерв зниження витрат
	Норма витрат, кг	Ціна, грн.	Сума витрат, грн.	Норма витрат, кг	Ціна, грн.	Сума витрат, грн.	Разом	У тому числі за рахунок фактора "норм" фактора "цін"	
М1	7,0	0,5		6,0	0,7				
М2	3,0	4,0		5,0	3,8				
М3	12,0	2,7		10,0	3,0				
Разом	X	X		X	X				

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Болдох М. А., Бурчевський В. З., Горбатов М. І.* Економічний аналіз: Навч. посіб. / За ред. М. Г. Чумаченка. — К.: Вид-во КНЕУ, 2003. — 556 с.
2. *Економічний аналіз:* Навч. посіб. / За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. — Житомир: ПП “Рута”, 2003. — 680 с.
3. *Савицкая Г. В.* Анализ хозяйственной деятельности предприятия. — Минск: Новое знание, 2002. — 704 с.
4. *Савицкая Г. В.* Экономический анализ. — Минск: Новое знание, 2003. — 640 с.
5. *Баканов М. И., Шеремет А. Д.* Теория экономического анализа. — М.: Финансы и статистика, 2002. — 416 с.
6. *Гинзбург А. И.* Экономический анализ. — СПб.: Питер, 2003. — 408 с.
7. *Івахненко В. М.* Курс економічного аналізу: Навч. посіб. — 3-тє вид., доп. і переробл. — К.: Знання-Прес, 2002. — 190 с.
8. *Прокопенко І. Ф., Ганін В. І., Петряєва З. Ф.* Курс економічного аналізу: Підручник / За ред. І. Ф. Прокопенка. — Х.: Легас, 2004. — 384 с.
9. *Прыкина Л. В.* Экономический анализ предприятия. — М.: ЮНИТИ, 2002. — 360 с.
10. *Чечевицына Л. Н.* Экономический анализ. — Ростов н/Д, 2001. — 448 с.
11. *Ізмайлова К. В.* Фінансовий аналіз: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2000. — 152 с.
12. *Чернелєвський Л. М.* Економічний аналіз на підприємствах промисловості і торгівлі. — К.: Пектораль, 2003. — 312 с.

Додаткова

13. *Бороненкова С. А.* Управленческий анализ. — М.: Финансы и статистика, 2003. — 384 с.
14. *Калина А. В., Конєва М. И., Яценко В. А.* Современный экономический анализ и прогнозирование (микро- и макроуровень): Учеб.-метод. пособие. — К.: МАУП, 2004. — 418 с.
15. *Коробов М. Я.* Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: Навч. посіб. — К.: Знання, 2002. — 294 с.
16. *Мельник В. М.* Основы экономического анализа (короткий теоретико-методологический курс): Навч. посіб. — К.: Кондор, 2003. — 128 с.
17. *Мец В. О.* Економічний аналіз (збірник практичних завдань і тестів за даними П(с)БО). — К.: Вид-во КНЕУ, 2001. — 236 с.
18. *Нитецкий В. В., Гаврилов А. А.* Финансовый анализ в аудите. — М.: Дело, 2001. — 256 с.
19. *Экономический анализ: ситуации, тесты, примеры, задачи, выбор оптимальных решений, финансовое прогнозирование:* Учеб. пособие / Под ред. М. И. Баканова, А. Д. Шеремета. — М.: Финансы и статистика, 2003. — 656 с.
20. *Березин И.* Маркетинговый анализ. — М: ООО «Журнал “Управление персоналом”», 2004. — 352 с.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Теми рефератів	5
Тести	8
Практичні завдання для самостійної роботи.....	20
Список літератури	39

Відповідальний за випуск	<i>А. Д. Вегеренко</i>
Редактор	<i>А. А. Карпова</i>
Комп'ютерне верстання	<i>М. М. Соколовська</i>

МАУП

Зам. № ВКЦ-3090

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП